

DE NOORD-BRABANDER.

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTSPRIJS

voor de Stad 12
Frank per post 14.

(Verzchijnd)

Maandag, Dinsdag, Donderdag en Zaterdag

ADVERTENTIE

15 cent de regel
behalve 35 cents regel.

AAN DEN ARNHEMSECHEN EN DEN VLISSINGER COURANT.

De *Arnhemse* en de *Vlissinger* Courant hebben de klachten der geheele Katholieke pers tegen het voorgedragen Wetsartikel op het *placet* gehoord; maar betuigen ons, en wij gelooven *gembadlyk*, daarin te vergeefs naar grondwettige redenen gezocht te hebben. Het is als of zij ons zelden: « Wij » weten, dat het *placet* u een doorn in het » oog schijnt; dat gij het aanziet, als het » heimelijke moordwerktuig der heiligste » uwer vrijheden, als den dood uwer gods- » dienstigen, door de grondwet gewaar- » bergden; levens. Dit spijt, dit grieft ons. » Maar weet, dat wij het niet zijn zonden, » die uwe mishandeling mededogenloos zou- » den toezien, die stilzwijgend uwe grond- » wettige vrijheid zouden laten kluisieren, » en ter slagbank laten geleiden, zoo wij » slechts vermoedden, dat er gevaar was. » Dit is het wat wij niet zien kunnen. » Hoe het overigens zij, en of het *placet* » in de daad zoo doodend op uwe gods- » dienst werken moet als gij meent; zeker » is het, dat de grondwet haar geen leven » verzekerd heeft, dat van dien maatregel » onafhankelijk is, en zoo zij door de toe- » passing daarvan sterven moet, dan sterft » zij volgens de wet. »

Ziedaar al den troost, dien wij van de twee vrijzinnigste, niet-Katholieke Bladen van Nederland ontvangen. De Katholieke pers zeggen zij, doet de uiterste pogingen, worstelt met handen en voeten, om het drukkende wigt, om den molenaar en des *placets* van zich af te wendelen, maar de Grondwet is er tegen.

*Uptat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges jovis!*

Nog eens; wij houden die verklaring voor *gemoedelyk*. De *Arnhemse* en de *Vlissinger* Courant hebben in de daad te dikwerf bewijzen van echt liberale gezindheid jegens de Katholijken gegeven, dan dat wij hen in staat zouden achten, om uit partijzucht, in dit geval alleen, zich aan de zijde onzer onverzochten vijanden te scharen. Wij weten daarenboven, hoe niet-Katholijken meestal met de *beginselen* en den *gang* onzer godsdienst zeer onnaauwkeurig bekend zijn; en het is om die reden dan ook vooral, dat wij het doelmatig hebben ge-

oordeeld, omgevoerde verlichtingen te geven.

Naar het oordeel van den *Arnhemse* Courant, verbiedt het wetsartikel op het *placet* eigenlijk alleen iets uitwendigs, en geenszins iets wat tot de begrippen behoort. Maar het Katholijke begrip is eigenlijk niets anders dan eene *overwerking* van het verstand aan de uitspraken der Kerk en haar Opperhoofd, en hoe kan men vrij zijn, die onderwerping te doen, dat begrip te vormen, als men die uitspraken niet kennen kan? Van zijne Kerk, van zijn Opperhoofd afgezonderd is de Katholieke eeniger wijze, gelijk aan die ongelukkigen, die, buiten de maatschappij gesloten, eene rede bezitten, ja, maar gezegd worden daarvan geen gebruik te hebben, omdat het sprekende woord of eenig ander teeken haar niet in werking brengt. Zal de Katholieke daar eerst volkomen vrij wezen in zijne begrippen, wanneer hij niets meer begrijpen kan?

Doch wij behoeven dit niet dieper in te gaan, noch de vraag verder te onderzoeken, zoo nadrukkelijk en voldingend door de *Catholieke Nederlandsche Stemmen* beantwoord, of het in den geest der Grondwet kan liggen, dat eene godsdienst, welke bij derzelve wording in Nederland bestond, en waaraan zij uitdrukkelijk hare bescherming heeft beloofd, aan de werking eens maatregels zou moeten onderworpen worden, die eigenlijk niets minder dan haar levensbeginsel aanrandt. Ook in den zin van den *Arnhemse* en den *Vlissinger* Courant, en naar het denkbeeld, dat zij zich van het godsdienstig begrip vormen, is uit den *gang* der godsdienst alleen de ongrondwettigheid des *placets* gemakkelijk te betoogen.

Wij zullen hier wel niet behoeven te herhalen, wat wij reeds hiermalen gezegd en aangevoerd hebben, dat de onderhavige *preventieve* wet niet voltrekt noodzakelijk is, en een *repressieve* maatregel even zoo voldoende zou wezen. Geloofst men, dat de Kerkvoogden zich aan geene wetten storen, dan verbant ze uit uw land; maar meent gij, dat zij eene in hun oog onbillijke en ongrondwettige wet eerbiedigen zullen, dan neemt ook aan, dat zij eene regtvaardige even gestrenge wet zullen outzien. Stemt ook gerustelijk toe, dat het oordeel eens Kerkvoogds niet zoo verre beneden een ministers-oordeel is, dat hij niet even goed onderscheiden kan, wat tegen eene

wets-bepaling inloopt, wier straffen daarenboven krachtig genoeg zijn, om hem, tegen alle overijding te wapenen. Eindelijk bekend ook, dat het veel te gemakkelijk is, den preventieven maatregel bij de bestaande drukpers vrijheid te prevenireren, en genoegzaam geheel en al te eluderen, dan dat het niet even bespottelijk zou wezen, daarvan het *Viduant consules* te maken, als het ongetijmd zou zijn, deszelfs noodzakelijkheid te beweren.

Dit voorop gesteld, zouden wij reeds kunnen vragen, of er wel meer noodig zij, om eene wet in te houden, die aan eene talrijke gezindheid, welke toch ook haar aandeel in de lasten torscht, zoo zeer mishaget? Evenveel als andere gezindheden tot in stand houding des Staats bijbrengende, en minder van de voordeelen genietende, zou zij op die *gunst*, mijne erachtens, toch wel aanspraak kunnen maken. Doch er bestaat meer dan mishagen, er bestaat vrees, ge-gronde vrees, grondwettig ge-gronde vrees voor de dierbaarste aller vrijheden.

Men zegt ons, wel is waar, dat het *placet* geheel in ons voordeel is, dat het ons slechts ontheft van het angstvallig onderzoek van het al of niet strijdig zijn eener Pauselijke verordening met de wetten des lands; terwijl de ministeriele verantwoordelijkheid ons tegen alle vrijheids-belemmering waarborgt. Maar zouden wij hier den *Arnhemse* Courant niet kunnen vragen, of eene Censure op de drukpers met *gelijk* voordeel en *gelijken* waarborg van vrijheid hem wel zeer welgevallig zou wezen? Overigens, men geloove het, de moeite en het gevaar van dat onderzoek nemen wij gaarne op ons. Wij zijn meer beducht, dat een minister zich ten nadeele der vrijheid zou kunnen vergissen, (welk vergissen, zonder *boos opzet*, toch wel straffeloos zou wezen), dan dat onze Kerkvoogden zich tegen 's lands wetten zouden vergripen. -- En met de ministeriele verantwoordelijkheid brengt wij komen er ridderlijk vooruit, wij achten dien waarborg in godsdienst geschieden niet zeer hoog. Wij herinneren ons nog te wel de houding van het protestantsch gedeelte onzer kamers in omstandigheden, die thans allen wraken, dan dat wij volkomen gerust de beslissing van een godsdienstig vraagpunt aan onze partij zouden overlaten. Wij weten dat de ministeriele verantwoordelijkheid in de grondwet te lezen is, en

durven er voor uitkomen, dat wij ze beter verstaan dan den Veda en de taal van het hemelsche keizerrijk; maar wat wij er meer aan zouden hebben, in geval van verschil tusschen den Paus en den minister, dan aan het alfabet der Chinezen, dat is ons nog niet volkomen gebleken. Wij weten zooomtrent op welken grond wij staan, en kunnen nageceeg berekenen, welk de afstand is tusschen eene zeer talrijke soort van Katholijken in ons land, die men Ultramontanen noemt, en eene misschien niet minder talrijke soort van Protestanten, die men wellicht vrij wat meer onderscheidend Ultramontanen zou kunnen heeten. Eindelijk wij begrijpen niet, waarom men zoo met de ministeriële verantwoordelijkheid schermat, terwijl de wet niet noodzakelijk is. Of is het misschien noodig dat meer dan twee vijfden der bevolking in gestadige vrees voor schending van de heiligste harer vrijheden verkeerden, opdat de openbare orde en veiligheid duurzaam gehandhaafd zijn?

Dan wat alles afdoen moet, is de bepaling der Grondwet (Art. 191) dat geene openbare godsdienstoefening kan belemmerd worden, dan in geval zij de openbare orde of veiligheid zou kunnen storen. Belemmering der Godsdienstoefening is het, dat eene Pauselijke verordening, wier uitvoering *pressant* kan zijn, door een Minister, ik zeg niet vier jaren zoo als in Pruissen is gebeurd, maar ten minste wel zoo veel en meerdere weken kan terug gehouden worden. Of zullen wij daarover Zijne Excellentie aanklagen, en voor den Procureur-Generaal en voor het Hoog Gerechtshof psychologisch en ministerio-praktisch komen bewijzen, hoe veel tijd er voor een minister noodig zij, om een schrijven van den Paus behoorlijk te onderzoeken? -- Belemmering der Godsdienst-oefening is het nog meer, wanneer de minister na weken onderzoek het Pauselijk rescript ongeplaceteerd terugzendt, en men vervolgens na eene lange reeks van formaliteiten, fins de non recevoir, deliberation, surseances, en wat al niet, eindelijk na maanden en maanden misschien, tot het *omnia jam fiunt* eener ministersveroordeeling, komt, en alzoo de vrijheid verkregen wordt om eene Godsdienstoefening te beginnen, als de tijd voorbij is, van ze te eindigen, en een eeuwfeest op onze achterkleinkinderen wacht om weer te kunnen worden gevierd; een geval, hetwelk zoo metafysisch is, dat wij het voor eenige jaren met den schoonen waarborg der ministeriële verantwoordelijkheid en het kostbare voordeel der niet noodzakelijke voorzorgswet zeer wel zouden hebben kunnen beleven. Voorzeker indien de wet noodzakelijk ware, zou men zulke inconvenienten moeten ter zijde stellen, maar nu dezelve niet noodzakelijk is voor de openbare orde en veiligheid van den eenen kant, en van den anderen kant er eene volstrekte *verhinderings* van geoorloofde godsdienstoefening uit kon volgen, en veelvuldige *belemmeringen*, door de gestadige toepassing der wet, het *pressante* van vele voorschriften en de niet te beletten traagheid eens ministers noodzakelijk er uit moeten volgen, nu is die wet

opgrondwettig; en wij begrijpen zoo veel te minder, hoe men zulke niet noodzakelijke, niet doelmatige, niet welgevallige, mistrouwen verradende, overheid en opperhoofd houdende, wederregtelijke wet heeft kunnen voordragen, daar men steeds in ons land gewoon is het naburige Pruissen voor model eens wet geregelde Staats te beschouwen; terwijl aldaar zonder grondwet, zonder drukpersvrijheid door het Koninklijk-ministeriël besluit van den 1 Januarij 1841, niet alleen het *placet* is opgeheven voor al wat leersellig is, maar daarin volstrekt geen gewag is van straffen, en de Koning slechts zegt te verwachten (erwartet) dat voor niet leersellige, maar burgerlijke aangelegenheden betreffende verordeningen, de voorafgaande toestemming worde gevraagd.

T. T.

(*) Dit stuk was reeds voor 14 dagen gescreven; maar is uit plaatsgebrek tot op heden blijven liggen. In een volgend nummer, zullen wij de Ardenische Courant van den 6 Dec. beantwoorden.

ENGLAND.

De genootschappen van den *zweiten Rosenkranz*, die zich reeds in een groot gedeelte van Ierland verspreid hebben, beginnen zich thans in het Noorden van Engeland te vormen, waar verscheidene leden der geestelijkheid maatregelen genomen hebben, voor de dagelijkse beoefening van dit godrychtig werk, dat door Z. H. goedgekeurd is.

-- Eene der zaken, die het best den toestand der Anglikaansche kerk kenschetsen, is, dat het protestantsch gedeelte dezer kerk van haar bestaan eene geldkwestie maakt. Men weet welke rijkdommen de Anglikaansche geestelijkheid bezit: de primaat van Engeland, Aartsbisschop van Cantorbury, heeft een inkomen van 20000 Ponden sterlings (500,000 franken) en de gezamenlijke inkomsten zijner kerk, eigenlijk gezegd van Engeland, zonder van Schotland en Ierland te spreken, bedraagt 8 miljoen sterlings (200 miljoen franken.)

De Anglikaansche geestelijkheid wil, dat de Anglikaansche kerk, aanzienlijke fondsen verzamelde, om opvoedinggestichten voor het volk op te rigten, en zich van den geest eener natie meester te maken, die haar ontgaat.

De *Gazette*, die even is als de *Moniteur* der Anglikaansche kerk en dezen titel draagt: *Church and State* (Kerk en Staat) meldde eenigen tijd geleden, » dat er na eenige jaren, van de Anglikaansche kerk niets meer zou overblijven, dan het gebouw, de nis, de toren en de klok.

-- In eene onlangs onder voorzitting van den Lord-Mayor, Pirie, te Londen gehouden vergadering van het daartoe ingestelde comité, werd er rekening gedaan van de gelden, welke ingezameld werden, om den *Times* een bewijs van erkentelijkheid te geven voor de zorg, welke dat dagblad op zich genomen had om de zwendelarijen bekend te maken, die door eene bende oplichters in verscheiden gedeelten van het vaste land van Europa, ten nadeele van een niet gering getal bankiers en kooplieden, bedreven werden; eene onderneming, waardoor de *Times* in een zeer kostbaar proces is gewikkeld geworden tegen zekeren Bogle, die het pligen der bedoelde bedriegerijen bevorderlijk was geweest. In het geheel werd er eenesom van 2702 p. st. 6 sh. bijeengebragt, waaronder 127 p. st. 7 sh. van niet Engelsche kooplieden en bankiers. Van den gezamenlijken ontvang zullen overeenkomstig het verlangen van de redactie van het voormelde dagblad, 2000 p. st. worden besteed tot het stichten van twee stipendien te Oxford en Cambridge. Uit het overschot worden de kosten bestreden tot oprigting van eene gedenktafel op de

nieuwe beurs en eene dergelijke in de bureaux van den *Times* zelve.

LONDEN den 10 December. Sedert eenige weken is het gerucht verspreid dat de Ministers besloten zouden hebben het Parlement eene nieuwe graanwet voor te leggen, en daarbij de klimmende en dalende schaal der inkomende regten op vreemde granen door een vast regt te doen verwaagen; men hecht hiernaar echter over het algemeen weinig geloof.

-- Met leedwezen bemerkt men dat de rust, die sedert eenigen tijd in Ierland geheerscht heeft, weder op eene verregaande wijze verstoord wordt, vooral in Tipperary en het overige zuidelijk gedeelte van dat Land, waar het verzet tegen de betaling der tienden en armenbelasting reeds meer dan éenen moord en het in brand steken van onderscheiden woningen ten gevolge heeft gehad.

-- De mist, welke deze hoofdstad en de naburige plaatsen eenige dagen achtereen bedekt heeft, is Woensdag zoo zwaar geweest dat men toen, gedurende het grootste gedeelte van den dag, gazlicht en kaarsen heeft moeten branden, om ongelukken voor te komen en beïngigheden te kunnen verrigten. De vaart op de rivier is door dezen mist wel beïngigd gestremd geworden, en sommige vaartuigen hebben tegen elkander gestooten, maar behalve het verdrieken van een matroos, zijn daardoor geene onheilen veroorzaakt.

IRLAND

De prelaten van Ierland hebben in de Synode, die zij te Dublin gehouden hebben, besloten, dat er eene Iersche vertaling van den Bijbel zou worden uitgegeven. Zij hebben oogenblikkelijk voor 1300 exemplaren ingeschreven.

De aartsbisschop van Tuam heeft in zijne metropool eenen kansel voor de Iersche taal gesticht, ten einde den smaak en de beschaving dezer landtaal te onderhouden, welke zelfs in Ierland niet meer gekend en gesproken wordt, dan door de landbewoners. In verscheidene diocessen van dit koninkrijk, zal ook de Catechismus in die landtaal worden uitgegeven. De zorg om den Bijbel te vertalen is toevertrouwd aan den eerwaarden Laftua, doktor in de theologie, die alle verlangd wordende bekwaamheden in zich vereenigt, om dit moeilijke werk ten uitvoer te brengen.

SPANJE

De militaire magt van Espartero zegepraalt; welk gebruik zal hij van de overwinning maken?

Er waren te Barcelona verstoorders van alle openbare orde, en overtreders van alle wetten. In het afgelopen jaar ter gelegenheid der gebeurtenissen van October, zijn die mannen, die voorheen de steunpilaren van Espartero waren, ongeregelde en woeste hulpstroepen van hem geweed; thans zijn zij zijne verbitterde vijanden, en het kanon alleen heeft hunnen haat kunnen bedaren. Dat zijn de mannen niet, die wij betreuen. Maar Spanje heeft voor hen en met hen, deszelfs onafankelijkheid teruggevocht, welke het bedreigd geloofde; na hen zal het op meer zuivere, vreedzame of verschrikkelijke wegen voortgaan, om hetgeen het regt der eeuwen hetzelfde bestaat, terug te eischen. Bedriegt het zich in deszelfs schrik? of zal het in deszelfs proces bezwijken?

In het afgelopen jaar, toen het gemeen van Barcelona op het gebulder van het kanon van Pamplona opstond, werd de bisschop aangehouden; hij werd gijzelaar voor eenige republikeinsche opperhoofden; hij verdroeg die onrechtvaardige gevangenschap met het geduld van eenen martelaar.

Heden, neemt hij twee malen de zending aan, om de stad met haren verschrikkelijken overwinnaar te verzoenen. Zijne pogingen zijn te vergeefs: de kogels en bommen moeten een einde aan den twiif maken; er zijn eenige slagtoffers meer noodig, om de rechtvaardigheid te bevredigen. Waar is de vrede, waar is de grootheid, waar is de zuivere burgerdeugd te midden dezer oodlottige gebeurtenissen? Wij zoeken den mensch, in wien de

regtvaardigheid nooit gewankeld heeft, en in wien de barmhartigheid altijd eene schuilplaats vindt: deze man is een Bisschop, een grijsaard gebukt onder den last der jaren, nu eens gevangen, dan eens smeekende, altijd de vriend van het volk, dat hem beledigt, of van het volk, dat hem te hulp roept; groot te midden der belediging, groot in de vernedering, groot te midden van een muitend volk, en alleen groot na de nederlaag van het volk. Alzoo is de Bisschop, de onsterfelijke vertegenwoordiger der regtvaardigheid en des vredes te midden der natien.

(P. Univers.)

Wij hebben gisteren geene fransche papieren ontvangen en kunnen derhalve slechts korte uittrekselen nemen, uit die, welke ons heden morgen geworden zijn.

Barcelona heeft zich den 4 overgegeven. De generaal van Halen heeft eene proclamatie uitgevaardigd, waarbij hij onder anderen berigt dat de stichters en de voornaamste medeplichtigen van het oproer volgens de gestrengheid der wetten zullen gestraft worden. Alle soldaten van alle graden en burgerlijke ambtenaren, welke den eed van trouwheid aan de revolutionaire junta hebben afgelegd, moeten zich bij hunne respectieve hoofden aanmelden, en zullen door eene militaire commissie geoordeeld worden. Al die zich niet aanmelden zullen over den kling gejaagd worden, te gelijk met diegenen, welke hun eene schuilplaats verleen.

Het bombardement heeft veel schade veroorzaakt, verscheidene huizen zijn verbrand, maar gelukkig heeft men weinig menschen levens te betreuen; men zag gedurende het bombardement in de straten groepen van mannen en vrouwen die zongen; het is bewonderenswaardig, dat er gedurende zoo veel beweging en verwarring, niet de minste ongeregeldeheid heeft plaats gehad.

De familie van den Generaal van Halen, die door het gemeen in een Fransch bootje was weggevoerd, doch door het beleid van den Heer Lesepa, onzen consul, terstond weder terug gegeven werd, is met andere vlugtelingen op den pakketboot de Etha naar Farragoné vervoerd.

Al onze landgenooten zijn gedurende al deze onlusten geëerbiedigd geworden, en de bijstand der fransche oorlog schepen, heeft daarenboven een aanzienlijk getal moorden belet.

FRANKRIJK

Men zegt dat onder de ontwerpen waarmede zich de raad van state bezig houdt er een is waarvan het doel zijn zoude het Museum van Versailles aan den staat af te staan, mits eene aanzienlijke schadevergoeding voor de civiele lijst.

Uit Duitschland schrijft men dat het huwelijk tusschen den oudsten Prins van Saxe-Coburg-Kohary en de fransche Prinses Clewantina nu voort vast besloten is. De Prins zou na zijn huwelijk Parijs bewonen.

Uit Havre schrijft men ons, dat men aldaar eenen brief uit Valparaiso van 12 April ontvingen heeft, deselve is door den kapitein Expert aan den Reeder van het schip *Sahemur*, hetwelk zich tegenwoordig in die streken bevindt, geschreven en bevestigd de reeds medegedeelde fijding van het in besit nemen van de Marquis eilanden door de fransche expeditie onder de bevelen van den Heer Dupetit-Thouars.

Deze daadzaak was te Valparaiso publiek bekend. De ingesomen eilanden zijn ten getalle van vier, waarvan het voornaamste Nookahiva is, dit is ook de gewoonlyke haven waar de schepen ankeren.

Wij hebben geene andere bijzonderheden door dezen brief, alleen vernemen wij dat men aan het fransche gouvernement het voornemen toeschrijft om van deze eilanden een verbanningsoord te maken.

De *Moniteur* van gisteren bevatte het volgende in het officieel gedeelte:

De Koning heeft in particuliere audientie Z. Excel. Rechid Pacha ambassadeur van de Verheven Porte, ontvangen, hij was belast aan den Koning en aan de Koningin de geschenken, die Z. H. de Pacha van Egypte aan H. M. gezonden heeft. De Kolonel Artin Boy, overbrenger van deze geschenken, heeft de eer gehad aan de Koninklijke familie te worden voorgesteld.

In deze weinige regelen ligt eene zeer gewichtige en politieke daadzaak opgesloten: dat is de implicite erkenning van het tractaat van 15 Julij; want, men ziet, het is de ambassadeur van de Porte en niet de gezant van Mehemet-Ali die de geschenken van laatstgenoemde overhandigd heeft.

Mgr. Garibaldi, tegenwoordig Internuntius in Frankrijk is tot de waardigheid van aartsbisschop *in partibus* verheven, en zal met den titel van Nuntius Mgr. Fornari aan het hof van Brussel vervangen, die te Parijs tot nuntius geroepen is.

NEDERLANDEN

TWEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL

's GRAVENHAGE 11 December. In de zitting van de tweede kamer der Staten-Generaal, met gesloten deuren, van gisteren, is door den heer van Dam van Isselt het voorstel gedaan, dat reeds in eene vorige zitting door een ander lid, den graaf van Rechteren, aan de kamer was onderworpen, doch toen werd afgestemd, om namelijk het voorstel van den Heer Schooneveld, hetwelk eene zaak van algemeen belang betrof, in het openbaar te behandelen. Dit voorstel werd dadelijk door de Heeren van Goltstein en van Rechteren ondersteund. In omvraag gebracht, werd het echter verworpen, met eene meerderheid van 31 tegen 22 stemmen, zoodat dien ten gevolge de zitting met gesloten deuren werd voortgezet.

Daarna heeft de Centrale Afdeling verslag gedaan op het voorstel van den Heer Senboneveld, tot wijziging der art. 91 en 93 van het reglement van orde der kamer. Dat verslag houdt de gevoelens in, die door de leden in de Afdelingen ten aanzien van dat voorstel nog nader zijn ontwikkeld. Wordt besloten dit verslag te doen drukken.

Daarna is het comité-generaal geïndigd.

's GRAVENHAGE 12 December.

De centrale Afdeling der Tweede Kamer heeft heden over het onlangs met België gesloten tractaat beraadslaagd. Ook de rapporteurs door de respectieve Afdelingen *ad hoc* benoemd, hebben aan de beraadslaging deel genomen.

Na den afloop van de openbare zitting op morgen bepaald, zal in comité-generaal, over het voorstel van den Heer Schooneveld, betrekkelijk de wijziging van de Art. 91 en 93 van het Reglement van Orde worden gehandeld.

Bij Zijner Majesteits besluit van den 8. Dec. 1842, N°. 69, is tot lid van de commissie van administratie over het burgerlijk en militair huis van verzekering te 's Hertogenbosch benoemd, de Heer A. de Geus, en zulks ter vervanging van den Heer E. de Kruiff, als zoodanig eervol ontslagen.

Gisteren avond zijn, in de Gothische zaal van Zr. Ms. paleis, eenige der muziekstukken, door onzen jeugdigen stadgenoot Verhulst gecomponeerd, door hem, met bijstand van liefhebbers der toon- en zang-kunst uit deze residentie, en onder geleide van orkest, uitgevoerd geworden.

De schoone treffende woorden van de *Bede voor den Koning* en het *Hoerah! voor Koning en Vaderland* waren van den Heer Dr. Wap, wien ook de eer mogt te beurt vallen, dat Z. M. hem hoogstzels welgevallen deswege in persoon te kennen gaf.

Het zal aan allen, die zoo gaarne zien dat de Koning ware verdiensten weet op prijs te stellen, voorzeker hoogst aangenaam zijn van te vernemen, dat aan den Heer Verhulst, onmiddellijk na den afloop van het concert, namens Z. M. is ter hand geateld geworden het ridderkruis der orde van den Nederlandschen Leeuw (Ned. Nieuwsb.)

INGEZONDEN STUKKEN.

Zal men er nu de Stokjes naar Staken?

wederom naar staken? (1)

In de *N. Bijdragen ter bevordering van het Oudemoijs ons.* der maand November j.l. lees ik, «Zuid-HOLLAND 2 distr. 1 afd. A. Blussé de Jonge, LEIDEN. Door het overlijden op den 24 October j.l. van den School-onderwijzer A. van Werkhoven is, alhier eene Nederduitsche en Fransche Burgerschool vacant geworden. Op deze school, eens bijzonder van de tweede klasse, wordt aan een veertigtal Jongens onderwijs gegeven, tegen een Schoolgeld van f 24--» à f 40--» 's jaars. Ter verkrijging eener speciale toelating te dezer Stede als Nederduitsch, en Fransch schoolhouder, in de plaats des Overledenen, wordt de verordende mededeeling geopend. Daaraan kunnen allen deel nemen, die geen minderen Schoolonderwijzers-rang dan den tweeden bezitten, met volle algemeene toelating tot het geven van Onderwijs in de Fransche taal, onder voorwaarde van hiervoor Acte, en toevens voldoende getuigschriften van gedrag en Onderwijs vóór den 20 December dezes jaars, toe te zenden aan Jonkheer Mr. J. N. VAN PUTTAMMER Lid en Secretaris der Plaatselijke School-Commissie binnen LEIDEN. Aanstands daarna zal er een tijd voor het vergelijkend Examen bepaald, en daaraan mededeeling gedaan worden.»

Hoe omstandig dit berigt gesteld is, is er echter ter nog ééne belangrijke omstandigheid, die vermelding verdient voor de klasse der onderwijzers, die de plaats van den overledenen zouden vervullen.

A. van Werkhoven was de eenige Katholieke Schoolonderwijzer, toen het heere gelakte van de Belgische onlusten in 1830, (want te worden stond hij aan het hoofd eener openbare lagere Rijks-school, te Mechelen), zonder vergelijkend Examen door die ruime ruimte te kruipen, die volgens den Heer J. Teasdre L'Ange door het Besluit van 27 Mei 1830 gemaakt is ten behoeve der aanstelling van Schoolonderwijzers, en zich te Leiden te vestigen met dat gevolg, dat zijne School bijna uitsluitend door Katholieke Kinderen bezocht werd.

Uit deze omstandigheid is af te leiden, dat, als een bekwaam Katholiek onderwijzer in zijne plaats in een ruim School-lokaal optreedt, het getal kinderen ongetwijfeld eerder zal toe, dan afnemen. Maar wordt de Katholieke onderwijzer vervangen door een Protestantschen, dan houdt de School op te bestaan zoo als die thans wordt bezocht door de vrije keus der ouders, die de voorkeur in dat geval eerder zullen geven aan een der reeds bekende onderwijzers, dan aan eene aankomende, die nog onbekend is.

Ik heb gelegenheid gehad te Leiden een der ouders, wier zoonje in genoemde School onderwezen wordt, te spreken. Deze verklaarde mij, dat vele ouders hunne kinderen voor als nog in die School, waarin het Onderwijs ten behoeve der weduwe door een ondermeester tot 1 Febr. 1843 wordt voortgezet, laten onderwijzen, tot dat het beslist zal zijn, wie de opvolger is. Is het een Katholiek en geschikt man, dan kan hij terstond op het vertrouwen der ouders rekenen. In het tegenovergestelde geval gaan de leerlingen uit, en de School zoo als die thans is, valt in duigen.

Geen wonder dat vele ouders elkander thans vragen: Zal men er nu de Stokjes naar Staken? Eenigen hebben wel geene ongunstige verwachting van den Schoolopziener *Blussé de Jonge*, en van dien hangt er voornamelijk veel af, want hij heeft vele middelen onder zijn bereik (2); maar er is ook

(1) *Dij* (de Schoolopziener) heb het de afgevoerde stukken in naam van STUKKEN.

Zie 2d. Brief van den Zelf. en Z. Col. Heer T. J. VAN VANE aan den Hoogleraar STOKES. Bladz. 102.

(2) Zie dezelfde brief van den Heer T. J. VAN VANE.

eene School-Commissie van een twaalf-tal leden, onder welke slechts één Katholiek geteld wordt. Die School-Commissie verklaarde in het vorige jaar ten tweemaal toe, dat zij geen Verzoek ter opening eener School voor Meisjes hadden ingeleverd, rondweg, dat er geene behoefte aan dergelijke inrigting te Leyden was, niettegenstaande een dertigtal hoofden van Katholijke huisgezinnen een schriftelijk verzoek hadden ingeleverd, ten einde een dergelijke school voor hunne kinderen te mogen geopend zien. Hun verzoek kwam bij de schoolcommissie niet in aanmerking, want zij waren Katholiek, en wien begrijpt niet, dat een lid van zoodanige vergadering niets vermag tegen of stemmen van de schoolcommissie. De schoolcommissie hebben dan ook in ons land eene hervorming noodig. Artikel 5 van het Koninklijk Besluit wil die onevenredigheden, en de daardoor voortvloeiende eenzijdigheid in hand-beraadelingen verhelpen, maar die commissie schijnen op vele plaatsen, ten minste te Leyden, met dien geest nog niet te willen medewerken, en noghans is daarin het begwaal van hooge onpartijdigheid de eerste en noodzakelijke grondslag; men kan van de samenstelling der vergaderingen zeggen, wat in het Exposé des vrais principes sur l'instruction publique par Mgr. L'Évêque de Liège (1) gezegd is van de Jury voor het afnemen der Examens, dat niet alleen op talenten en kundigheden moet gelet worden in de samenstelling der Jury, maar dat er in die vergadering tevens een waarborg moet gevonden worden tegen kuisperijen, ongluiking en partijgeest. Ook in ons land behoorden die vijanden eener rustige Maatschappij uit de schoolcommissie geweerd te worden.

Wij hebben des te meer het oog gevestigd op die saaijenlike stad, om dat het onderhavig getal een der eerste van dien aard is, hetwelk in den geest van het Koninklijk Besluit van 2 Januarij dezes jaars moet behandeld worden. Art. 7 wil, dat er eene billijke verhouding tuschen het getal der school-onderwijzers en onderwijzers, en de onderlinge verhouding der bevolking ten dien opzichte worde behouden, of hersteld. Voor het jaar 1795 was er te Leyden niet een Katholiek school-onderwijzer; van dat jaar tot 1813 was er één, na diens dood op dat tijdstip tot 1830 geen, toen A. v. Werkhoven zijne school opende. Sedert een paar jaren is er wel aan een Katholiek onderwijzer van minderen rang verlof gegeven, om eene school te openen in eene bepaalde, trent stuwetene streek der stad. Doch deze is dan ook de eenige Katholieke schoolonderwijzer der 15de eene stad, waar de Katholicken ruim een vierde gedeelte der bevolking uitmaken, en waar voor de kinderen van den dertigen burgerstand onder de Katholicken de school des nu overledenen van Werkhoven de eenigste is.

Wij zullen dus het oog op die schoolgechiedenis, op dat vergelijkend Examen, op de wending die de schoolcommissie daaraan geven zal, gevestigd houden en aan de wereld bekend maken, hoe men te Leyden in eene vergadering samengeteld uit twee Hoogleraren, twee schoolopzieners, drie predikanten, twee wethouders, twee advokaten, en één kanton-regter, hoe men in zulk eene vergadering het Koninklijk Besluit van 2 Januarij ter regeling van het lager onderwijs begrijpt, en toepast. Vooraf houden wij ons verzekerd, dat hier geen wetenschappelijk licht noch kennis van recht en billijkheid ontbreekt, bij mannen die in de achtbare vergaderzalen ter regeling en handhaving der burgerlijke wetten, instellingen en regten eene eervolle plaats bekleeden; bij mannen die op den kansel en voor de

Balie het woord voeren; bij mannen die in hogere en lagere scholen taalkennis verspreiden, en waaronder er zijn, die even als *Tessidre l'Ange* in dien dienst grijs geworden zijn; bij zulke mannen zal het wel niet aan kennis ontbreken. Maar zegt men, in Frankrijk is het niet pas seulement le savoir, mais le savoir faire. En in het Evangelie lezen wij: De knecht die den wil van zijnen meester zal gekend, en niet volbragt hebbe, zal met dubbele roeden gegeseld worden.

Intusschen durven wij eiken Katholicken school-onderwijzer die de gevorderde vereischten heeft, uitnodigen, om zijne aandacht op Leyden te vestigen, daar wij naar hetgeen ons is medegedeeld, te oordeelen, aan hem vooraf een deftig bestaan durven voorspellen.

L. D.

ADVERTENTIE.
 Na eene echtvereeniging van ruim dertig jaren overleed Ned. J. J. van der Meijer en mijner kinderen bitere droefheid mijn geliefde echtgenoot, **J. O. A. N. N. E. S. D. U. P. O. N. T.** in den leeftijd van bijna 63 jaren, na een vreesen te zijn geweest van de Ill. Sagr. anguten, onder moeder de H. Kerk. **BOSCH.** den 13 December 1842. **J. O. A. N. N. A. D. U. P. O. N. T.** geb. W. A. N. S. I. N. K.

Jaarmarkten te Oss.

Den tweeden Woensdag in December en den tweeden Woensdag in den Februarij. Daarop zullen geene G. O. C. H. E. L. A. A. R. S., W. A. A. R. Z. E. G. G. E. R. S. of R. I. J. E. L. A. A. R. S. noch O. R. G. E. L. S., D. R. A. A. I. B. O. R. D. E. N. of H. A. Z. A. R. D. S. P. E. L. E. N. worden toegelaten. Namens het Gemeente bestuur, **J. VAN GHERT, Secretaris.**

Ken NOTARIS, ten platten lande van Noord-Brabant, vraagt zoodra mogelijk een KLEKK, een goede hand schrijvende en niet geheel onbekend met het NUT a r i e e l v a k adre onder Letter W. M. met eigenhandig geschreven en gefrankeerde brieven, bij de Boekhandelaars **V. A. N. K. E. L. C. K. H. O. V. E. N. en Z. O. N. E. N.** te Helmond.

In alle zaken, zegt MONTAIGNE, moet men niet het geleerde zijn, maar het best geleerde zoeken, *vita longa ars brevis*, en vooral in de G. E. N. E. E. S. K. U. N. D. E. moet men altijd zijne toevlugt nemen tot maanen, die zich bepaaldelijk op eene van de takken der Geneeskunde toelagen, want dezen verwerven daarin door de Praktijk, eenen graad van volmaaktheid, die men te vergeefs bij anderen zoude zoeken, en om deze redenen bevelen wij dan ook, de plant-aardige **R. O. B. A. N. T. I. S. Y. P. H. I. L. I. T. I. Q. U. E.** van den Heer Doctor GiraudEAU de *St. Gervais* aan, die eene volledige verhandeling over de geheime Ziekten uitgegeven heeft. Die **R. O. B. A. N. T. I. S. Y. P. H. I. L. I. T. I. Q. U. E.** door verschillende Aka enien goedgekeurd, en in de Hospitelen in gebruik, is het eenige G. E. N. E. E. S. M. I. D. D. E. L., dat volkomen, binnen weinig tijds en met geringe kosten, de UITSLAG, de **H. U. D. Z. I. E. K. T. E. N.** van allerlei aard, en alle **S. Y. P. H. I. L. I. T. I. S. C. H. E. Z. I. E. K. T. E. N.** jong of verouderd, en die naar geene andere Geneeswijze willen luisteren, geneest.

Openbare proefnemingen, zoowel als wetenschappelijke verslagen hebben bewezen, dat er geene **S. Y. P. H. I. L. I. S.** bestaat, onder welke vormen en op welk tijdstip men haar ook moge aantasten, die weerstand kan bieden tegen het methodiek gebruik van dit bloedzuiverend middel, hetwelk een Specificum tegen **S. Y. P. H. I. L. I. T. I. S. C. H. E. B. E. S. M. E. T. T. I. N. G.** is. Deze zachte en gemakkelijke behandeling; belet de toevallen die dikwijls door het gebruik der Kwik ontstaan; zij is de eenige, die voor Kinderen, Minnen en Vrouwen past, te meer daar zij geene kwijling voortbrengt, en nooit de Tandem, noch het Haar benadeekt.

De Doctor GiraudEAU de *St. Gervais*, heeft uitgegeven, als volgt:
 1. Eene Verhandeling over de **S. Y. P. H. I.**

L. I. S., een Deel in 8° met platen, prijs 6 francs. Dit Werk is in het Duitsch en Engelsch vertaald, en is te bekomen te Leipzig bij den Heer Brockhaus. 2. Eene Praktische Leidsman voor de behandeling der **H. U. I. D. Z. I. E. K. T. E. N.**, in 8° met platen; 6 francs, en hij heeft het Gedicht over de **S. Y. P. H. I. L. I. S.** van Mery en Barthelemy met aantekeningen voorzien. De **R. O. B. A. N. T. I. S. Y. P. H. I. L. I. T. I. Q. U. E.** van Doktor GiraudEAU de *St. Gervais*, wordt verkocht à 12 francs de groote flesch van 1 Ned. Kan, benevens een klein werkje om zich zelve te kunnen behandelen; de bloedzuiverende Zalf ter Genezing der **H. U. I. D. Z. I. E. K. T. E. N.**, 3 francs; de Mixture de Copaba ter Genezing der **A. F. V. L. O. R. I. J. I. N. G.** in 26 uren, 6 francs. Men adresere zich bij alle goede Apothekers, die in Correspondentie met *Parijs* zijn. Men kan zich ook aan den Uitvinder wenden, die zijne Consultaties kosteloos per Correspondentie geeft, en zoodanige bescheiden, als Geneesmiddelen uitreikt, indien dezelve hof van Regeringswege, of door de Kerkelijke Overigheden aanbevolen zijn, het adres is Rue Richer N. 6 te *Parijs*. Men kan zich ook met vertrouwen aan de volgende personen wenden: **HOLLAND en BELGIE.**

Te *Amsterdam*, bij Burgers, koopman, en bij de Haan, apotheker; te *Den Haag*, bij Robins; te *Vlissingen*, bij van Oesch; te *Groningen*, bij L. Kraay; te *Helmond*, bij L. Cuypers; te *Wageningen*, bij Sijlker; te *Zeeuwarden*, bij Harisma; te *Rotterdam*, bij André en Comp; te *Schiedam*, bij van Schax; te *Goes*, bij Lecointre fils; te *Antwerpen*, bij Van de Velde; te *Oudenaarde*, bij Cavenaille fils; te *Brugge*, bij van Outrive Pollet; te *Brussel*, bij van den Savel; te *Beaumont*, bij Wanty; te *Binche*, bij Algrain; te *Kortrijk*, bij van der Espay; te *Courm*, bij Fagat Brignot; te *Dona*, bij Ettevenard; te *Gend*, bij Massot Fromant; te *Willy*, bij Rasquinot; te *Zuik*, bij Peters; te *Leuven*, bij Smout; te *Leuze*, bij A. de Witter; te *Luxemburg*, bij Lechen; te *Mons*, bij Putsage; te *Menin*, bij Misine; te *Namen*, bij Demaret; te *Peruwels*, bij Limage; te *Renasa*, bij Roy; te *Doornik*, bij Carotte; te *Verviers*, bij Etienne; te *Philippeville*, bij Poincelot.

DUITSCHLAND, ZWITSERLAND: te *Piemont et Comp.*, te *Frankfort*, A. M. bij Hermann; te *Geneve*, bij Peschier; te *Chaux-de-fonds*, bij Vielle fils; te *Locle*, bij Leroy; te *St. Gallen*, bij Geisser; te *Neuchâtel*, bij Humbert Druz; te *Zurich*, bij Finclere; te *Lausanne*, bij Flinger aîné; te *Nus*, bij Paulian; te *Mantua*, bij Miratore; te *Chambéry*, bij Bellemin.

FRANKRIJK.
 Te *Parijs*, bij Trabit, rue J. J. Rousseau N. 21; te *Besançon*, bij Desfosses; te *Marseille*, bij Thamin; te *Bordeaux*, bij Mancel; te *Toulouse*, bij Pons; te *Bayonne*, bij Leboeuf; te *Lyon*, bij Vernet; te *Rijsel*, bij Tripier.

Grainmarkt van 's HERTOGENBOSCH.
 Vrijdag, Zaterdag en Maandag, 9, 10 en 12 December 1842.
 ROGGE / 7.15 a / 7.65, het Nederlandsch, is zing van de hand gegaan.
 BOKWEIT / 5.75 a / 6.40, vond goede kooplust.
 HAVER / 2.30 a / 2.85, goede kwaliteit, vond goede koopers, mindere soorten gingen traag af.
OP LEVERING VERKOCHT:
 Kleefche Tarwe vliegende 81 Nderl, ponden, het met 10.25
 Kleefche Tarwe van den ongt 1840, van 78 ponden / 10.25.
 Limburgsche Rogge, 75 ponden / 7.40.
 Stalder, Neijdsche Haver, 43 ponden / 2.65.
 Vonder Haver, goede kwaliteit, 6 oanten per Nederlandch pond.

EINDHOVEN, den 13 December 1842.
 De Prijzen der Granen zijn heden alhier geweest:
 Rogge per Ned. Mude. / 7.20
 Bokweit. / 6.00
 Haver. / 2.00
 Het Ned. pond haver, / 0.70
 De 4 ———— zorgebrood. / 0.39

Beurs van Amsterdam.
 Heden Maandag 12 december 1842, ure.
 W. S. 21 pCt. 52, Dito 5 pCt. 101, fr. 54nd. 4
 pCt. 94, Dito 10 pCt. 130, Dito 10 pCt. 99, fr. 44. 8
 p. a. 101, Dito 10 pCt. 19, Dito 10 pCt. 22, fr. 50
 te L. 2, pCt. 52, fr. 100, Oude Russen 106, Metallic 85, fr.
 Dito Bank-act. 31, Brazilien 100, p. a. 70, fr. 4
 Mexik. 31, Dito 10 pCt. 100, Dito 10 pCt. 100, fr. 4
 Ter Drukkerij van D. A. A. de ROUY te *Amsterdam*

(1) La mode de composer le Jury doit donc être tel, que la plus juste appréciation des talens et des connaissances acquises se trouve jointe à la plus haute impartialité des décisions. Demander les lumières pour gouverner le monde, ne suffit pas. Il faut que dans l'institution même il y a garantie pour le mérite contre l'injustice, la partialité, l'esprit du corps et de parti. Exposé... Page 514.